

אין ספק, ניצחון אוקטובר מהווה בסיס איתן, שממנו נבעו שיחות השלום, הנמשכות עד עתה. כאסטרטג, מה השקפתך לגבי אזור המזרח התיכון בשנים הקרובות? האם ניתן לומר שמלחמה באזור הפכה לבלתי־סבירה?

המשך השלום וביסוסו תובעים כוח, שיתמוך בהם. אין פירושו של דבר, כי אם ישרור שלום באזור, נפזר את כוחותינו המזוינים, או נפחית את היקף ההוצאות

עליהם ואת העיסוק בהם. וכשאני אומר כוח, שיתמוך בשלום, כוונתי לכוחות מזוינים, שיהיו מסוגלים להרתיע, כדי שאף הרפתקן לא יחשוב לעורר שוב מדינים ומלחמות באזור.

כמו כן, ללא כוח כלכלי לא יהיו הכוחות המזוינים מסוגלים להיות מעורבים במלחמות מוצלחות. הדבר מסביר לנו את התעניינות הנשיא מבארק בתמיכה באפשרויות של הכוחות המזוינים

שמי מצרים תחת שליטה מלאה

מחמד ח'לפאללה*

לפני עשרים שנה הונחתה המכה האווירית, שעליה פיקד הנשיא מבארק, שפיקד באותם ימים על כוחות האוויר של מצרים, שהיו המפתח לניצחון מצרים במלחמת אוקטובר. פריק אחמד עבד־אלרחמן נצר, מפקד כוחות האוויר כיום, נטל חלק בהתקפה אווירית זו. הנשיא מבארק בחר אותו ביולי 1970 לפקד על חטיבת מטוסי קרב מיג 21. הוא היה אחראי על צפון־מזרח הרפובליקה, והשתתף עם אנשיו בהנחתת המכה האווירית. לאחר עשייה בת עשרים שנה בחר אותו הנשיא מבארק למפקד כוחות האוויר ולאחראי על הגנת שמי מצרים.

ביולי 1970 חיתה מצרים תחת רושם התבוסה הקשה. אולם, כוחות האוויר המשיכו באימוניהם, כשהם ממתנים לרגע, שיושב לאנשיהם הכבוד, שנגזל מהם פעמיים. פעם אחת בשנת 1956 ובפעם השנייה בשנת 1967. מאז עבר הטייס הקרבי אחמד עבד־אלרחמן נצר מבסיס אווירי אחד למשנהו. הוא שירת בדלתה, באלמנצורה ובטנטא, והתכונן עם אנשיו לבצע את משימותיהם

* אוקטובר, מצרים, עשרה באוקטובר 1993.

ובכשירותם, בד בבד עם ביסוס כלכלתנו הלאומית ועם בנייתה. ככל שקול השלום, השורר עתה באזור, יהיה גבוה, אין מנוס מלנקוט אמצעי זהירות מפני הרפתקנים. את זה אי אפשר לצפות מאחר שהרפתקנים מצויים תמיד מחוץ למעגל ההערכות והחישוב המדויק.

כשתגיע שעת האפס. שעה זו היתה 1405 כאשר מאתיים מטוסים מצריים, חלקם מטנטא ומאלמנצורה, יצאו לתקוף מהאוויר, תחת פיקודו של הנשיא מבארק. תקיפה זו היתה המפתח לניצחון מצרים. לאחר שניצחונה הושג נותר הטייס הקרבי אחמד נצר במקומו, כמפקד חטיבה אווירית של מטוסי קרב. עד שנבחר לתפקיד אחר, שייעדו לו הכוחות המזוינים.

הקריירה הצבאית של אחמד עבד־אלרחמן נצר נמשכה, והוא מונה לנספח צבאי בטהראן מספטמבר 1975 ועד יולי 1978. לאחר שובו נטל את הפיקוד על בסיס בני־סויף ולאחר מכן על בסיס קאהיר מערב.

לאחר מכן הועבר למפקדת כוחות האוויר כמפקד מטוסי הקרב באגף ההדרכה האווירית, ולאחר מכן היה סגן ראש אגף ההדרכה, ראש אגף הפיקוח האווירי וראש אגף המבצעים האוויריים. באפריל 1987 מונה לראש־המטה של כוחות האוויר, ובשבעה באפריל 1990 נבחר לפקד על כוחות האוויר. ביולי 1990 הועלה לדרגת פריק. מסע ארוך. יחד עם חבריו לנשק

מכוחות האוויר השתתף בקרבות 1956 ובקרבות 1967, וגולת הכותרת היתה השתתפותו בקרבות אוקטובר 1973, ומאז טיפס בסולם המשרות הבכירות ביותר של כוחות האוויר ....

ניתוח הקרבות

לאחר עשרים שנה, מה הלכחים, שהופקו ממלחמת אוקטובר ומהקרבות שקדמו לה במסגרת מלחמת ההתשה, לאחר שמנתחים את תוצאות הקרבות?

לאחר ניתוח קפדני של קרבות במלחמת אוקטובר ובמלחמת ההתשה הפקנו לקחים רבים בתחום הצבאי על מנת שהדורות הבאים יוכלו להפיק מהם תועלת, ותקצר היריעה מלפרטם.

למשל, הוכח, כי התכנון הקפדני, שלא הותיר אף נקודה, ולו השולית ביותר, לנסיבות המשתנות, יחד עם הגמישות בתגובה ואי-קיפאון השפיעו במיוחד על השגת הניצחון. כמו כן, האימון, שנעשה בתנאים ריאליים, במצב של לחימה סבוכה, הכוללת מצבים של ניתוק תקשורת, או של שיבוש אלקטרוני וכיוצא באלה, תוך המשך האימונים, וכמו כן העלאה מכוונת של המוראל, השתתפות רבה בתמרונים בהשתתפות כל אמצעי הלחימה האוויריים וכן תמרונים עם שאר הכוחות המזוינים, כל אלה היו גורם עיקרי להעלאת הכושר הקרבי של הטייס ולהמצאת שיטות טקטיות, שתאמו את אופי המשימה ואת יכולת המטוס, כמו, למשל, הכנסת שינויים במטוס, במקרים רבים.

למשל, הסבנו מטוס משנות החמישים למטוס קרב-הפצצה, שהתמחה בהשמדת אמצעים להגנה אווירית. המטוס תקף את היעד מכמה כיוונים בעת ובעונה אחת תוך ביצוע תמרונים חדים בגובה נמוך במיוחד, רגע קט בטרם הגיע למטרה. כדי לשגר את הטיל, נזקק המכ"ם, שהאיר את המטרה, והנחה את הטילים נ"מ, לשלושים שניות, שבהן המטוס היה ללא תזוזה; כלומר, באותו גובה ובאותו כיוון. אולם, הזמן הזה לא ניתן לו. התוצאה היתה השמדת כל עמדות הטילים הללו של האויב.

התנסות אחרת, שחוינו במלחמת אוקטובר, היתה, כי במהלך אימון הצוותים הטכניים הצלחנו לצייד את המטוס בתחמושת ובדלק תוך שש דקות, כאשר הצד השני התגאה, והקים רעש סביב העובדה, כי הוא מצליח לטעון מטוס מחדש

תוך שבע דקות וחצי. בנוסף, היתה ההצטיינות ההנדסית של זירת המבצעים. מדינות רבות הלכו בעקבותינו בתחום הזה. למעשה, לו הפלגתי בתיאור הניסיון, שנצבר כתוצאה ממלחמת אוקטובר, הייתי נזקק לפירוט רב, שמסגרת זו אינה מאפשרת. במשפט אחד, הצלחנו להוכיח, כי הנשק הוא החייל, ולא אחרת.

לקחי אוקטובר

כיצד יכול היה דור טייסי אוקטובר להעביר את ניסיון הלחימה באוקטובר לדורות הבאים?

תמיד לאחר מלחמות ולאחר קרבות, ואפילו קרבות מוגבלים, מסיקים פרשנים צבאיים לקחים, ומנתחים את נקודות הכוח בתפקוד הצבאי, כדי להתרכז בהן, ואת נקודות התורפה, כדי לדון בשיטות לתקנן. הכוחות המזוינים ושאר הכוחות תיעדו את מלחמת אוקטובר מבחינת תיעוד, ניתוח, לימוד המלחמה במכונים הצבאיים והעברת הניסיון, שנרכש באימונים המעשיים תוך מעקב אחר ההתפתחויות הטכנולוגיות החדשות. מלחמת אוקטובר היתה נקודת הפתיחה להשלמת פעולת הבנייה.

המטוסים המזרחיים היו בסיס החימוש של כוחות האוויר. פיקדת על חטיבה אווירית של מטוסי קרב, שכללה מטוסי מיג 21 מתוצרת מזרחית. כיצד מילאו המטוסים האלה את משימותיהם במלחמת אוקטובר, וכיצד נטלו חלק בהגנה על שמי מצרים עד עתה?

ההחלטה לגוון את מקורות הנשק השפיעה רבות על העלאת הכושר הקרבי של כוחות האוויר, והתחלנו ליבא את אשר אנו זקוקים לו, בהתאם לתכנון כולל של החימוש. בהקשר הזה נלקחו בחשבון ההתפתחויות העולמיות בטכנולוגיה החדשה ובטכניקות העולמיות. כוחות האוויר יצרו את האווירה המתאימה מבפנים, כדי להעלות את רמת הידע של הטייסים ושל הצוותים הטכניים, וכן לשלוח משלחות למדינות, המייצאות את הנשק,

אירועי אוקטובר

כיצד השפיעה מלחמת אוקטובר על הקצינים ועל המפקדים בכוחות האוויר, ואיזה ניסיון רכשו בה?

ניצחון אוקטובר 1973 אומר הרבה לכוחות המזוינים המצריים. הוא מסמל מפנה משמעותי לכיוון הנכון, ובייחוד לכוחות האוויר, היות שלא התאפשר להם להשתתף באופן פעיל במלחמת 1956 ובמלחמת 1967, שכן האויב הצליח להפתיעם, ולהשמיד את מרבית הכוחות בשל סיבות, שלאנשי ההגנה האווירית לא היה כל חלק בהן. אנשי כוחות האוויר השתוקקו להוכיח את יכולתם הקרבית, ולהתייצב בפני האויב בקרב אמיתי. המלחמה נפתחה בהתקפה כוללת, שביצעו אנשי כוחות האוויר, וזכתה לניצחון מעבר למצופה. המפתח לניצחון היה בידי כוחות האוויר. הם המשיכו בלחימה ממושכת, שפסגתה היתה הקרב בארבעה-עשר באוקטובר, שהיה מהקרבות האוויריים הארוכים ביותר והמורכבים ביותר בהיסטוריה המודרנית.

מטוסים F16 אמריקניים ובייצור חלקי מבנה וחלקי מנוע עבור החברה היצרנית.

ניהול משברים

לו נגענו בתפקיד כוחות האוויר בחיים האזרחיים, היינו מציינים, כי קיים מרכז לחיפוש ולהצלה בכוחות האוויר. זה מוביל אותנו לבקש הבהרות בעניין התפקיד של כוחות האוויר בתחום ניהול משברים והתמודדות עם אסונות.

הכוחות המזוינים ממלאים תפקיד חשוב בניהול משברים ובהתמודדות עם אסונות. כמו כן, דאגנו להקים מרכז לחיפוש ולהצלה, שהוקם לפני כמה שנים, ועוסק בכל סוגי המשברים המקומיים, האזוריים והעולמיים. זאת, בשל קלות התנועה של כוחות האוויר, יחד עם אפשרות פעולה בכיוונים שונים בעת ובעונה אחת.

הטיפול במשברים והתמודדות עם אסונות מתבצעים באמצעות מרכז לחיפוש ולהצלה של כוחות האוויר, שצויד במסוקים ובמטוסי תובלה, העומדים הכן לטפל בכל סוגי המשברים והאסונות 24 שעות ביממה.

כוחות האוויר נטלו חלק בפניו אלפי אזרחים, שנפגעו בעת מלחמת המפרץ בגבול ירדן ובמבצעי פינוי והעברת אספקה ועזרה דחופה לנפגעי רעידת אדמה, לנפגעי אסון השיטפונות בסיני וכן בהתמודדות עם אסונות בתחום החקלאות, הנובעים ממכת ארבה, או ממחלות בחקלאות, ובאבטחת גבולותיה של מצרים מפני פלישת ארבה. בתחום האזורי הקימו כוחות האוויר גשר אווירי למדינות האחרות, שנפגעו משיטפונות חמורים, כגון סודאן ותוניסיה. הועברו אליהן אלפי טונות של תרופות ושל סיוע חירום.

מעשי גבורה במלחמת אוקטובר

לסיום הראיון חייב הייתי לשאול על מעשי גבורה של אנשי הכוחות המזוינים במלחמת אוקטובר, ומתי יפרסמו אותם, שכן כבר

F16 בסוף שנה זו. החל ממרס 1994 יגיעו מטוסי הדור הרביעי של F16, שהוא מהמטוסים החדשים ביותר, העתידיים להיכנס לשירות בכוחות האוויר האמריקניים. בו בזמן, נתחיל ליבא את הדור החדש של מסוקי התקיפה אפאצ'י החל מאפריל 1994, דהיינו, באביב הבא.

עתה החל שימוש במנגנונים אוטומטיים לפיקוד ולשליטה, שמקשרים בין כוחות האוויר ובין הכוחות להגנה אווירית. מתי יוחל המנגנון לגבי הרפובליקה כולה, ומה תפקיד כוחות האוויר במנגנון הזה?

מנגנון אוטומטי לפיקוד ולשליטה הוא מנגנון הגנה על שמי מצרים לתועלת כוחות האוויר והכוחות להגנה אווירית. כוחות האוויר מתמחים בכמה מנגנונים, הנוגעים לעבודתם במסגרת המערך הכולל, כמו מערכת בסיס הנתונים, הקושרת בין הבסיסים האוויריים השונים ובין מרכזי הפיקוד ברמותיהם השונות, מרכזי התכנון והקצאה אוטומטית של משימות ליחידות האוויריות.

שלבי יישום המנגנון ברמת הרפובליקה הם שלושה: השלב הראשון הסתיים כבר, למעשה. השלב השני עתיד להסתיים במהלך שנת 1994. כאן, ברצוני להבהיר, כי שמי מצרים נמצאים תחת שליטה מלאה של כוחותינו, ומנגנונים חדישים לפיקוד ולשליטה אינם אלא אוטומטים, המסייעים בהעלאת כושר התפקוד.

בעשרים השנה שחלפו נטלו כוחות האוויר חלק באימונים ובתמרונים רבים, שהאחרון בהם היה התמרון 'בדר 93', שהיה ברמת הכוחות המזוינים. לאור ניתוח תוצאות התמרון, מה משמעות התמרון ביחס לכוחות האוויר?

האימונים בכוחות האוויר ובכוחות המזוינים בכלל נערכים לפי תכניות מוגדרות. תכנונם נעשה במפקדות כוחות האוויר, לגבי כל יחידה בנפרד. זה אימון יומי, שבו נלקחים בחשבון כל העקרונות המדעיים על מנת להגיע בסופו של דבר לעריכת כמה תמרונים כוללים.

כמו כן התאפשר לנו לקחת חלק בביצוע שיפוצים במבנה, במנועים, במכשירי הניווט האלקטרוניים ובמנגנוני בקרת-האש של

כדי לעמוד על החידושים האחרונים של המערב בתחזוקה ושימוש האידיאלי בציד ובמטוסים מתקדמים.

מדינות המערב, שעמן קיימנו קשרים בתחום הזה, הצביעו על כשירות הטייסים והצוותים הטכניים, בכל הנוגע למהירות הקליטה של הציד ושל המטוסים. לא אפרז אם אקבע, כי אנו, בידיים מצריות, פיתחנו חלק מהציד הזה, וזאת אישרו גם היצרנים המקוריים. באמצעות אימון ממושך, הוכשרו צוותים טכניים, המסוגלים לתחזק את הציד הזה. אותם קאדרים נחשבים מן המנוסים והטובים בתחומם.

ראוי לציין, כי הבאנו להעלאת האיות של מטוסינו ושל צידם, שייבאנו מהמערב, אולם לא זנחנו את כל הלקחים, שהפקנו בעבר מהמוצרים המזרחיים. מכל צד לקחנו את המועיל לנו, כדי לגבש את הדוקטרינה המצרית הצרופה. כתוצאה מכך, הכירו כל המדינות היחידות והאחרות בכושר הקרבי הגבוה של כוחות האוויר המצריים.

מדינות רבות רוצות לקיים עמנו אימונים משותפים, והדבר מוכיח את משקל כוחות האוויר המצריים במישור העולמי, ואת הציפייה לתוצאות משמעותיות מאימון משותף עמנו. כעת, נבחן ביצוע אימונים משותפים עם כוחות האוויר ועם כוחות הים האמריקניים. בשנים שעברו בוצעו אימונים משותפים עם צרפת, עם אנגליה, עם איטליה ועם ירדן, בנוסף לארצות-הברית.

מטוסים חדשים

כוחות האוויר שואפים להשלים את חימוש הכוחות במטוסים ובציד החדשים ביותר. ועתה, עשרים שנה לאחר מלחמת אוקטובר, עדיין היכן הגיע חימוש כוחות האוויר, ומה מצב מסירת המטוסים, שלגביהם נחתמו חוזים?

בעשרים השנה לאחר מלחמת אוקטובר, בהסתמך על מדיניות גיוון מקורות החימוש, נכנסו לשירות בכוחות האוויר סוגים חדשים של מטוסים מיותר מעשר מדינות, ציד קרקע וסוגי תחמושת מתקדמים. העסקה האחרונה עומדת להסתיים, כאשר נקבל את הדור השלישי של המטוס האמריקני

חלפו עשרים שנה, וראוי שיתפסו מקום בזיכרון המצרי, ויהיו עדות לדורות הבאים. הכוחות המזוינים תומכים בפרסום החומר הרשמי אודות מלחמת אוקטובר 1973, כאשר החומר הזה יכלול את כל מבצעי הלחימה, שהתנהלו במלחמה, ואת מעשי הגבורה של אנשינו, ובכללם מעשי גבורה של טייסינו האמיצים. אנו נפרסמם עם תום תיעודם. וכאן, ברצוני להכריז, כי כל אנשי כוחות האוויר, שהשתתפו במלחמת אוקטובר, הם גיבורים. שכן, אף חייל לא התרשל במילוי תפקידו כשהוא ניחן ברוח קרבית גבוהה.

***

דברי פריק אחמד נצר היו אמת לאמיתה. לא רק לגבי מעשי הגבורה של אנשי כוחות האוויר, אלא גם לגבי כל חייל בכוחות המזוינים. שכן, כולם בנינו וכולם גיבורים. יחידות כוחות האוויר התאמנו אלו עם אלו ועם שאר שלוחות הכוחות המזוינים, ונערכו תרגילים משותפים עם מדינות אחרות ועם מדינות ידידות. התקיימו חילופי מידע, לאחר האימונים המפרכים

יחידות

פוליטיקה מן העבר הקרוב

ד"ר עלאא ג'אסם מחמד
אלחרבי*

* אלעיראק, עיראק, שישה באוקטובר 1993.

כאשר מנתחים את תוצאות התמרון בדר 93 ביחס לכוחות האוויר, בולטת חשיבות המערכת האוטומטית לפיקוד ולשליטה בתכנון פעולות לחימה אוויריות ובניהולן. התמרון הבליט את הרמה הגבוהה של צוותי המבצעים המצריים בפיתוח השימוש במערכת זו למימוש מטרותיה. כמו כן, הבליט התמרון את יכולתם של כוחות האוויר לבצע את משימותיהם יומם ולילה. יכולת זו מפגינה את הגמישות, את האפשרויות ואת האמצעים המצויים בידי הכוחות המזוינים.

המצאה מצרית

כל המדינות שואפות כאשר הן מפתחות ומחדשות את ציוד ההגנה שלהן להפחית בהוצאות הבדיקות הטכניות, תוך שיתוף פעולה עם גורמים אחרים. מה התפקיד, שיכולים כוחות האוויר המצריים למלא בתחום הזה בשיתוף פעולה עם מדינות ידידות?

אין ספק, לשיתוף גורמים אחרים, המסוגלים טכנולוגית לבצע מחקר ופיתוח,

תהיה השפעה חיובית רבת-ערך, בעיקר בתחום הכלכלי. שכן, כוחות האוויר המצריים מסוגלים לשתף פעולה בתחומים רבים, ובכללם יצירת תנאים סביבתיים לשימוש במטוסים ובציוד, עריכת מחקרים מדעיים משלימים לשימוש בכלי-נשק ובאביזרים אחרים, הנמצאים בשימוש במטוסים. כעת נמצא בביצוע פרויקט משותף עם ארצות-הברית.

כמו כן, גובשה תכנית מחקר משותפת לביצוע המצאה מצרית לפיתוח ציגים למטוסי E2C עבור כוחות האוויר המצריים ועבור חיל הים האמריקני. שני הצדדי משתתפים בהוצאות הפיתוח. כוחות האוויר המצריים נטלו חלק, בסיוע צוותיהם הטכניים בגיבוש התכנית, בעריכת טיסות ניסוי ובקליטת המשוב.

שיתוף פעולה נוסף התקיים, הלכה למעשה, בהקמת קו שיפוצים למטוסי תובלה אמריקניים C130 ולמנועיהם וקווי שיפוצ לטילים מתבייתים על חום מדגם סידווינדר.

ל הנהגה העיראקית לא היה בשישה באוקטובר 1973 אחר-הצהריים מידע מוקדם על עיתוי פרוץ המלחמה הערבית-ציונית הרביעית. בו ביום צלחו הכוחות המצריים את תעלת סואץ והכוחות הסוריים פרצו את קווי ההגנה הציוניים ברמת הגולן. להנהגה העיראקית נודע על המלחמה דרך הרדיו. למרות זאת, החליטה להשתתף באותה מלחמה השתתפות צבאית, לאחר שהכריזה על הלאמת חלקה של ארצות-הברית בחברת-הנפט של בצרה. זרם של חיילים, של טנקים, של רכב משוריין ושל כלי-רכב החלו לזרום לסוריה במהירות שיא.

הכוחות הסוריים, לאחר פריצתם הבלתי-מתוכננת לרמת הגולן, ניצבו בפני רשת צפופה של אמצעי הגנה ציוניים, ובשל כך נאלצו לעצור, ולסגת, בסופו של דבר. הציונים ריכזו את התקפתם בגזרה, המובילה לדמשק, עד שתושבי הבירה שמעו את קולות התותחים באופן ברור, וחלק מהבכירים הסורים ארזו את מזוודותיהם על מנת לעזוב את דמשק. חאפז אל-אסד, מנהיג המשטר הסורי, הפך להיות מודאג מאוד, וביקש לבדוק אצל מפקד הכוחות העיראקיים מה היקף הכוחות, שהחליטה ההנהגה העיראקית לשלוח לגולן. הוא קיבל תשובה, בה נאמר כי חיל החלוץ של הכוחות הגיע לגולן, והמאסף עודנו בעיראק. הנשיא המנהיג סדאם חוסין, ישמרהו האל, הבהיר למשטר הסורי, כי לו היו לטנקים העיראקיים כנפיים, היה כל השריון העיראקי בגולן. המצב הצבאי הקשה של